

spustiti smuteční vlajku na budově parlamentu) — ovšem, nepatřil do cechu!

Nemohu opět, abych necitoval:

»Co zatím doma, v šeru ulice,
ku moudrosti se jiná moudrost snoubí:
chodili jsme tu rozumující:
život je jeden — povinnost je — dvojí.
Vy mladistvý však upíral
Jste zrak
do budoucnosti, jež je nedohledná —
a řekl Jste, když síru soplil drak —
je život jeden — povinnost je — jedna!
(V. Dyk.)

Vzpomeňte jen oněch svatých okamžiků, kdy přednášel P ř í s a h u N á r o d a o dnech jubilejních: Z ů s t a n e m e, k d e j s m e s t a n u l i ! V tom byla obřímí síla a odvaha, antický pathos a koncepce Onoho, jenž se stal mluvčím národa: mluví z něho velikost minulosti a čárné červánky budoucnosti!

Podívaná dnes stejně podivuhodná, jako hluboce jímavá: v několika týdnech před smrtí, téměř na pokraji hrobu neváhá podepsati manifest proti vázaným kandidátním listinám — je viděti, že klade váhu své osobnosti a neustupuje době nicotné a malé. Je hrdostí stavu notářského, že iniciativa vyšla k tomuto zákroku právě z našeho stavu.

Loučíme se s Mistrem Aloisem Jiráskem s pocity opravdového bolu, úcty a obdivu. Při psaní těchto řádek stále mně tanuly na mysli úchvatné verše z Čechovy básně »Mrtvým vlastencům«:

leč při tom časem
stín péče na tváři, stesk v nitru
mám,
a jest mi, jak by tajných duchů
hlasem,
mne cosi zvalo k Vaším mohylám,
bych zavola! tam do hřbitovních
květů:
jen jiskru svého mladického vznětu,
vy mrtví, dejte nám!
V ten život náš, kde čistý zápal hasne,
kde pochybnosti tlumí jarý vzmach,
kde navzájem si rveme sny své jasné,
v kal bojů šeredný a všední prach —
nám vraťte jitrní zář a vesnu svěží,
svých ideálních snah. —

Doc. Dr. František Vážený:

O hlavních rozdílech ustanovení občanského a obchodního zákonu o tržové smlouvě.

I. Tržová smlouva, či kupní smlouva, t. j. koupě a prodej věci za peníze, jakožto v denním životě nejčastěji přicházející smlouva, jest v našem právním řáde normována jednak v občanském zákoně (§§ 1053—1089), jednak v obchodním zákoně (články 337—359 našeho obch. zák.).

Existuje tedy, pokud běží o tržovou smlouvu, dvoji druh této smlouvy: 1. tržová smlouva, podléhající ustanovením shora citovaných §§ občanského zákona, tak zvaná občanskoprávní tržová smlouva, 2. tržová smlouva, podléhající v první řadě shora uvedeným ustanovením článků obchodního zákona, tak zvaná obchodněprávní tržová smlouva (posléz uvedená smlouva řídí se arcit — rovněž v první řadě, tedy jakožto svým primérním právním pramenem —, též všeobecnými ustanoveními prvního titulu, IV. knihy obchodního zákona, pokud jich lze na daný případ použiti; není-li lze v nedostatku příslušných ustanovení obchodního zákona pro tržovou smlouvu obchodněprávní použiti ustanovení obchodního zákona, platí subsidiární právní pramen ve smyslu čl. 1. obchod. zákona, totiž »obchodní obyčej« (právní obyčej) a v jejich nedostatku všeobecné občanské právo.

Naznačený dualism mezi tržovou smlouvou občanskoprávní a tržovou smlouvou obchodněprávní platí jak v oblasti právního řádu Čech, Moravy a Slezska, tak i v oblasti právního řádu Slovenska a Podkarpatské Rusi (k oblasti právního řádu Čech, Moravy a Slezska patří nyní též Valčicko a Vitorazsko — na základě § 2 opatření o inkorporaci Vitorazska a Valčicka ze dne 23. července 1920, č. 450 Sb. z. a n. a — po 1. květnu 1920 — též Hlučínsko, kde před tím platil německý občanský a obchodní zákon; srov. zákon ze dne 30. ledna 1920, č. 76 Sb. z. a n. a vládní nařízení ze dne 11. března 1920, č. 152 Sb. z. a n.). Arci, pokud jde o Slovensko a Podkarpatskou Rus, platí uvedené s tou modifikací, že tržová smlouva občanskoprávní není tu normována zákonem, nýbrž platí ve příčině její právo obyčejové. Zákonem normována jest tu toliko obchodněprávní smlouva tržová; o věci ustanovují §§ 336—367 slovenského obchodního zákona; u srovnání s našim obchodním zákonem normuje slov. obchodní zákon tržovou smlouvu poněkud obširněji než náš obchodní zákon, což je odůvodněno tím, že občanskoprávní tržová smlouva v této oblasti nebyla zákonem upravena.

S naznačeným dualismem mezi tržovou smlouvou občanskoprávní a tržovou smlouvou obchodněprávní se ostatně shledáváme i v zákonodárstvích cizích zemí.

Nehledě k rakouskému právnímu řádu, jest jmenovitě v Německu uvedené obdobně, jako u nás, upraveno. V Itálii je sice rovněž tržová smlouva — vedle občanského zákona — též obchodním zákonem normována, pokud se však posléz uvedeného zákona týká, nikoli tak obširně, jako v Německu a u nás; zajímavo je, že připravená osnova nového italského obchodního zákona detailněji upravuje obchodněprávní smlouvu než dosavadní italský zákon. Ve Francii sice platí rovněž dualism mezi občanskoprávní a obchodněprávní tržovou smlouvou, ale francouzský obchodní zákon speciálních ustanovení o tržové smlouvě neobsahuje, takže, pokud na tržovou smlouvu, vykazující kvalitu obchodu, nelze aplikovati ustanovení tohoto zákona, vztahujících se vůbec na smlouvy, jsoucí obchodem ve smyslu tohoto zákona, platí i ve příčině její ustanovení francouzského občanského zákona o tržové smlouvě.

Ze zemí, ve kterých není naznačeného dualismu, jest uvést jmenovitě Švýcarsko, kde je tržová smlouva normována jedině v tak zvaném obligacním zákoně z r. 1911; než i tu vyžádala si tržová smlouva, uza-

víraná mezi kupci, některých ustanovení odlišných (scil. vůči obecné smlouvě trhově).

V následujícím budtež naznačeny hlavní rozdíly mezi ustanoveními jednak občanského, jednak obchodního zákona o trhově smlouvě. Vycházeti budeme arci z pozitivních norem nyní platného právního řádu, při čemž však, pokud běží o občanskoprávní trhovou smlouvu, přihlídneme též k osnově občanského zákona (jež sice v podstatě jest jen revisí dosud platného občanského zákona, avšak v mnohém přece jen znamená reformu a — hlavně pokud jde o obligační právo — pokračuje na dalším komercialisování tohoto práva, zahájeném již III. dílí novelou z r. 1916; srov. k věci návrh subkomitétu na obligační právo a náhradu škody a důvodovou zprávu, referent Dr. Egon Weiss a pojednání Dr. Kazimíra Čárta o trhově smlouvě podle osnovy občanského zákona, publikované v seminární publikaci právnické fakulty Masarykovy university v Brně). Upozorniti sluší též, že také obchodní právo stojí před brzkou reformou; vyžadují-li některá dosavadní ustanovení občanského zákona reformy ve smyslu přizpůsobení dnešním hospodářským i sociálním poměrům a mají-li se přizpůsobiti poměrům a požadavkům obchodního života a tudíž státi se pružnějšími, tím více uvedené platí i o příslušných ustanoveních obchodního zákona. Znamená-li osnova občanského zákona další zkomercialisování ustanovení o trhově smlouvě, neznámá to, že by bylo pak setrvati na dosavadních všech předpisech obchodního zákona o trhově smlouvě, nýbrž bude při chystané reformě obchodního zákona třeba pracovati na dalším zdokonalení dosavadních předpisů, hlavně arci v tom směru, aby dosavadní některé předpisy, jež jednak zavádějí podnět k sporným názorům, jednak plně nevyhovují požadavkům pružnosti a ekonomie obchodního života, byly nahrazeny předpisy novými.

II. Nejdříve budiž vyloženo, za jakých podmínek lze mluviti o trhově smlouvě obchodněprávní, totiž trhově smlouvě, podléhající speciálním ustanovením obchodního zákona (čl. 337—359 našeho obch. zák., §§ 336—367 slov. obch. zák.) — na rozdíl od obecné trhově smlouvy občanskoprávní, upravené v občanském zákoně (§ 1053—1085 obč. zák.). Při řešení této otázky dlužno arci vycházeti z toho, že se v dané věci jedná vždy jen o trhovou smlouvu v tech. smyslu, nikoli o jiné, třeba i příbuzné smlouvy, na př. smlouvu směnnou, smlouvu vetešnickou (*contractus aestimatorius*) a pod.; o věci srov. sub III. Dále sluší si uvědomiti, že pokud neběží v daném případě o trhovou smlouvu obchodněprávní, třeba takovou smlouvu, vykazující charakter trhově smlouvy v technickém smyslu, posuzovati pouze podle ustanovení občanského zákona. A posléze dlužno — hledíc k ustanovení čl. 1 našeho obch. zák. — zastávati, že, pokud o obchodněprávní trhově smlouvě není v obch. zákoně zvláštních norem, i není též příslušného právního obyčeje, sluší i na takovou trhovou smlouvu aplikovati ustanovení občanského zákona (srov. *Cannstein, Handelsrecht, II. díl, 102*). O tom, která trhová smlouva je obchodněprávní trhovou smlouvou, nemá sice obchodní zákon v partii, jednající o tomto druhu smluv, jsoucích obchodem, zvláštního ustanovení; rozhodnutí této otázky sluší hledati v ustanoveních obch. zák. o pojmu obchodu, tedy jmenovitě čl. 271—273 spolu s čl. 274, odst. 1. a 277, jakož i 275 obch. zák. Hledíc k uvedeným ustanovením dlužno zastávati:

Trhová smlouva v technickém smyslu je tehdy trhovou smlouvou obchodněprávní a podléhá v prvé řadě ustanovením obchodního zákona, spec. 2. titulu IV. knihy našeho obchodního zákona, má-li charakter obchodu, ať již absolutního či relativního, ať již základního či pomocného neboli vedlejšího (akcesorního), byť i byla tato podmínka splněna pouze na straně jednoho kontrahenta; nikdy není trhová smlouva obchodní trhovou smlouvou, je-li její předmět nemovitost (čl. 275, »absolutní neobchod«).

Absolutním obchodem je 1. koupě movitých věcí, státních papírů, akcií nebo jiných cenných papírů, určených pro obchodní obrát, s úmyslem je dále zciziti; čl. 271, č. 1; podle § 258, č. 3 slov. obch. zák. je též koupě akcií, stát. papírů a jiných cenných papírů, tvořících předmět obchodování, absolutním obchodem, i když se neděje za účelem dalšího zcizení; 2. prodej uvedených věcí, jež prodávající k tomu cíli teprve zjedná; dodávací smlouva ve smyslu čl. 271, č. 2.

Relativním obchodem je trhová smlouva, spadající pod bankéřská jednání ve smyslu čl. 272, č. 2 obch. zák., na př. případ nákupu a prodeje cenných papírů na vlastní nebo cizí účet (jmenovitě komisionářský nákup a prodej cenných papírů).

Akcesorním obchodem je trhová smlouva za podmínek čl. 273, tedy jmenovitě jde-li o kupcem předsevzatou koupi náradí a jiných movitých věcí, jichž má býti bezprostředně při provozování jeho živnosti užito nebo jež mají býti bezprostředně v užívání nebo spotřebě při provozování jeho živnosti, jakož i jde-li o kupcem předsevzatý živnostenský prodej zboží, movitých věcí a cenných papírů, k tomu účelu zjednaných; při tom platí podle čl. 274, že naznačený pomocný vztah k obchodní živnosti je v pochybnosti předpokládati. Na rozdíl od ostatních smluv, charakterisujících se jako obchod, jež jsou v obchodním zákoně speciálně upraveny, totiž smlouvy komisionářské, speditérské a povoznické — kteréžto smlouvy jsou pouze obchody relativními (čl. 272, č. 3) může obchodněprávní trhová smlouva vykazovati charakter i jiného obchodu než relativního.

Hledíc pak speciálně k případu, kdy trhová smlouva vyazuje charakter obchodu absolutního (spadá pod případy čl. 271, č. 1 a 2), dlužno pro obor našeho práva zastávati, že ke kvalitě trhově smlouvy jakožto obchodní trhově smlouvy se vždy nutně nevyhledává, aby alespoň jeden ze smluvníků byl kupcem ve smyslu čl. 4 obch. zák. (tím liší se tedy trhová smlouva dle našeho obchodního zákona na př. od trhově smlouvy podle obchodního zákona říšskoněmeckého; podle posléz uvedeného zákona platí pro trhovou smlouvu obchodněprávní podmínka, že jest alespoň jedna ze smluvních stran kupcem; arg. § 343 spolu s 1. odst. § 344 něm. obch. zák.;¹⁾ některá ustanovení něm. obch. zák. docela předpokládají, že obě smluvní strany jsou kupci (srov. na př. §§ 377, 379 něm. obch. zák.).

Jinak trhová smlouva obchodněprávní podle našeho práva pokud běží o její pojmovou podstatu, nevyazuje oproti občanskoprávní trhově smlouvě rozdílů; arci platí o ní, že předmětem jejím

¹⁾ Kdežto náš obch. zák. vychází při stanovení pojmu obchodu jednak z principu objektivního (některá jednání jsou obchody bez ohledu na kvalitu osoby je provozující), jednak z principu subjektivního (kdy pro kvalitu obchodního jednání je podmínkou, že je provozuje kupec), je německý ob. zákon založen pouze na posléz uvedeném principu.

nemůže býti nemovitost (arg. čl. 277). Dále omezuje se v právní doktríně předmět její na »obchodní zboží« (srov. na př. Komorzynski, Staub-Pisko, Cannstein); k tomu sluší uvést, že arci obchodní zákon operuje s koupí, jejíž předmětem jest zboží v techn. smyslu, nikoli tedy na př. právo. Jinak ale z ustanovení obchodního zákona o tržové smlouvě nevyplývá, že by na koupi, pokud je arci obchodem, nebylo lze analogicky použití ustanovení obchod. zákona o koupi, i když není předmětem její »obchodní zboží« (srov. Hermann-Otavský, pozn. k čl. 338 obch. zák.); o věci srov. ještě níže.

Podle německého obchodního zákona, který podobně jako náš zákon, byť i již nikoli v takovém rozsahu, vzhledem ke komercialisaci něm. obč. zák., má speciální ustanovení o tržové smlouvě jsoucí obchodem (§§ 373—382 něm. obch. zák.) dáno je kritérium pro určení toho, kdy je tržová smlouva obchodněprávní trh. sml. v ust. § 1, odst. 1, č. 1, pokud se týče i č. 4 v souvislosti s ust. §§ 343, 344 a 345 něm. obch. zák. Hledíc k těmto ustanovením sluší pro obor německého obchodního práva zastávat, že tržová smlouva je tehdy obchodní a podléhá v první řadě ustanovením německého obchodního zákona, má-li za obsah zboží nebo cenné papíry a je-li na straně alespoň jednoho z kontrahentů obchodním jednáním, pokud se týče je tento kontrahent kupcem.

Německý obchodní zákon — na rozdíl od našeho — shrnuje v jeden obchod zjednávaný a další zcizování zboží nebo cenných papírů bez ohledu na to, zda tyto věci se dále zcizují v původ. stavu nebo přepracované a o dodávací smlouvě jakožto obchodu nemá tento zákon zvláštního ustanovení (jinak spadá smlouva, kterou se někdo zavazuje, že opatří jinému věci, jež musí sám teprve k tomu cíli opatřit, již podle § 433 něm. obč. zákona pod tržovou smlouvou; vykazuje-li tudíž taková smlouva shora uvedené vlastnosti, jest obchodněprávní tržovou smlouvou; srov. k věci Staub-Könige, Kommentar zum Handelsgesetzbuch k § 373).

Francouzský obchodní zákon (code de commerce) prohlašuje v čl. 632 za obchod jednak koupi věcí pro živobytí a zboží za účelem spekulacním (k dalšímu prodeji buď v původním stavu nebo po zpracování nebo k pronájmu) — 1. případ obchodů čl. 632, jednak podnik dodávkový, t. j. po živnostensku předebíraný prodej zboží (srov. Wahl, Précis de droit commercial). Další případy, kdy je tržová smlouva obchodní, stanoví čl. 633, odst. 1 a 3 (na rozdíl od naší doktriny právní, jež zastává, že v případě čl. 271, č. 1 jest jen koupě věcí obchodem absolutním, nikoli též prodej věci koupené za účelem dalšího zcizení, shledáváme se ve franc. doktríně s učení, že v případě čl. 632, odst. 1. jest stejně jako koupi posuzovati i prodej, k jehož předsevzetí byla koupě sjednána (srov. Lyon-Caën & Renault, Traité de droit commercial, str. 143).

(Pokračování.)

Dr. Vavrouch:

Jazykové směrnice notářské.

Audiatur et altera pars.

V notářských kolegiích brněnském a olomouckém byly projednány jazykové směrnice notářské, jež pak byly zaslány ostatním notářským komorám ku posouzení a předloženy ministerstvu spravedlnosti.

Ministerstvo svolalo o věci anketu, kteréž se účastnila svým zástupcem též notářská komora pražská a bylo při ní přečteno prohlášení zasláné tam Drem Čulíkem. Otázky sem spadající byly v několikahodinné debatě probrány a ministerstvo spravedlnosti samo dalo své stanovisko na jevo; tím bylo možno považovati tuto otázku za vyřízenou.

Než v čísle 2/1930 Českého Práva uveřejnil Dr. Čulík článek, jenž ve své podstatě chce vyvrátiti projednávané směrnice a ministerstvo spravedlnosti před ohlášeným výnosem varovati.

Je dlužno proto považovati rozpravu za znovu-zahájenou a podepsaný, jakožto autor dotyčných směrnic, cítím povinnost, přispěti ku vyjasnění této jazykové otázky, kteráž jest pro notáře významu prvořadého. Budou proto mé vývody obsírnější.

Čím obojí stanovisko se liší, je v jádru toto:

Dr. Čulík žádá pro celý notářský spis a celý protokol při menšinovém úřadování dvojjazyčnost (text v jazyku státním a menšinovém), já: jednojazyčnost (text jen v menšinovém jazyku).

V tomto smyslu budiž v následujícím pojednání rozuměno zkratkám »dvojjazyčnost« a »jednojazyčnost«.

I. Nebezpečí plynoucí z dvojjazyčnosti a odpomoc.

Budiž předem dovoleno, abych poukázal na nebezpečné následky, kteréž by ze zásadní dvojjazyčnosti vzešly, a to proto, poněvadž právě tyto obavy nejprve vyburcovaly notářské kruhy a daly podnět ku celé akci.

Je patrné, že by naprostá dvojjazyčnost:

1. zdvojnásobila práci notáře a zaneprazdňovala i značně déle stranu, věcně zbytečně;

2. nezbytně musela notářskou činnost zdražovat a to proti vůli notáře;

3. snadno dávala podnět ke sporům o výklad textů, kteréž spory by byly tím svízelnější, ježto dle čl. 53. jaz. nař. má býti rozhodujícím text, který od stran vlastně ani nepochází a jemuž velmi často strany ani nerozuměly;

4. za nynější národní citlivosti by dvojjazyčnost odradila vůbec od používání notářských listin. Obecensťvo by bylo přímo vedeno ku náhražkám, čímž by právní bezpečnost vážně byla ohrožena.

Dlužno s povděkem uvítati, že Dr. Čulík ve svém článku nebezpečí dvojjazyčného úřadování uznává a hledá cestu k nápravě — a to ovšem směrem ku jednojazyčnosti, což jest pozoruhodno. Dr. Čulík vidí možnost odpomoci v novém vládním nařízení jazykovém.

Než vydáváje svůj výklad jazykového nařízení za jedině správný a tím implicity za jedině shodný s duchem jazykového zákona, dostává se do situace přímo neřešitelné, neboť:

Pak nemůže vůbec doufati ve vydání nového jazykového nařízení, kteréž by stanovilo cosi jiného.

Přesto totiž, že jazykový zákon je norma jen rámcová a moc výkonnou ku vydání dalších ustanovení delegující, je přece patrné, že tato další ustanovení jazykového nařízení nesmějí se přičítati duchu jazykového zákona (arg. § 8. jaz. zák.). Jedinou schůdnou cestou jest kritika názorů Dra Čulíka v tom směru, zda ony totiž jazykovému zákonu a nařízení odpovídají.

II. Politické důvody, kteréž Dr. Čulík ve svých článkách v Českém Právu číslo 4/1929 a č. 2/1930 uvádí na podporu svých názorů, nutno přenechati fóru